

MONTENEGRIN JOURNAL FOR SOCIAL SCIENCES

Volume 3, 2019. Issue 1.

CIP - Каталогизација у публикацији
Национална библиотека Црне Горе, Цетиње
COBISS.CG-ID 32743952

ISSN 2536-5592

Publisher: Center for Geopolitical Studies

Center for Geopolitical Studies

Časopis *Montenegrin Journal for Social Sciences* upisan je u evidenciju
medija, Ministarstva kulture Crne Gore pod rednim brojem **782**.

MJSS
MONTENEGRIN JOURNAL FOR SOCIAL SCIENCES

Volume 3, 2019. Issue 1. Podgorica June 2019.

Publishing this issue of MJSS was supported by the Ministry of Science of
Montenegro

Editor in Chief: Adnan Prekić

Editors: Živko Andrijašević, Dragutin Papović, Ivan Tepavčević

International editorial board: John K. Cox, North Dakota State University, Fargo, UNITED STATES; Tvrtko Jakovina, University of Zagreb, Zagreb, CROATIA; Lidia Greco, University of Bari, Bari, ITALY; Helena Binti Muhamad Varkkey, University of Malaya, Kuala Lumpur, MALAYSIA; Vít Hloušek, Masaryk University, Brno, CZECH REPUBLIC; Adrian Hatos, Universitatea „Babeş-Bolyai” Cluj, ROMANIA.

Montenegrin Journal for Social Sciences is indexed in: CEOL-Central and Eastern European Online; Google Scholar; Index Copernicus; CiteFactor; Scientific Indexing Services (SIS); ISRA-Journal impact factor; Electronic Journals Library; ROAD; General Impact Factor; OAJI - Open Academic Journals Index.

Proofreading and lecture: Danijela Milićević

Address: Danila Bojovića bb 81 400 Niksic, Montenegro;

E-mail: mjss@ucg.ac.me

www.mjss.ac.me

Prepress and print: Pro file – Podgorica

Circulation: 200 copies

Volume 3, 2019. Issue 1. Podgorica June 2019.

CONTENTS:

GEOPOLITICAL IMAGINATIONS OF RUSSIA IN THE REGION OF THE CENTRAL AND EASTERN EUROPE Nikola NOVAK	7
CULTURAL PERCEPTIONS OF DEMOCRATIZATION AND EQUALITY IN NATIONAL SYMBOLISMS AS ONE OF THE STRUCTURAL FOUNDATIONS OF EASTERN POPULISM Luka FILIPOVIC	29
MONTENEGRO BEFORE THE MILITARY DEFEAT (1915-1916) Milan SCEKIC	59
BOKA KOTORSKA AT THE BEGINNING OF THE 20th CENTURY Ivan TEPAVCEVIC	101
MONTENEGRO'S LAST BATTLE-DIARY OF THE AUSTRO-HUNGARIAN GENERAL STJEPAN SARKOTIĆ Zeljko KARAULA	115
REVIEWS:	143
NEW RESEARCH STAGE - Book review: Marko Attila Hoare, Bosanski Muslimani u Drugom svjetskom ratu Dino DUPANOVIC	145
THIRD ATTEMPT TO ASSASSINATE KING ALEXANDER - Book review: Čedomir Antić, Kralj Aleksandar Milan SCEKIC	149
ANGLE OF OUR REALITY - Book review: Živko Andrijašević, Balkanski ugao Nada TOMOVIC	155
IN MEMORIAM - Radoje Pajović (1934-2019) Marijan Maso MILJIC	159
INSTRUCTIONS FOR AUTHORS	163

Glavni i odgovorni urednik: Adnan Prekić

Urednici: Živko Andrijašević, Dragutin Papović, Ivan Tepavčević

Međunarodni uređivački odbor: John K. Cox, North Dakota State University, Fargo, UNITED STATES; Tvrtko Jakovina, University of Zagreb, Zagreb, CROATIA; Lidia Greco, University of Bari, Bari, ITALY; Helena Binti Muhamad Varkkey, University of Malaya, Kuala Lumpur, MALAYSIA; Vít Hloušek, Masaryk University, Brno, CZECH REPUBLIC; Adrian Hatos, Universitatea „Babeş-Bolyai” Cluj, ROMANIA.

Montenegrin Journal for Social Sciences indeksira se u sledećim naučnim bazama: CEOL-Central and Eastern European Online; Google Scholar; Index Copernicus; CiteFactor; Scientific Indexing Services (SIS); ISRA-Journal impact factor; Electronic Journals Library; ROAD; General Impact Factor; OAJI - Open Academic Journals Index.

Lektura i korektura: Danijela Milićević

Adresa: Danila Bojovića bb 81 400 Nikšić, Crna Gora;

E-mail: mjss@ac.me

www.mjss.ac.me

Priprema i štampa: Pro file – Podgorica

Tiraž: 200

Volume 3, 2019. Issue 1. Podgorica Jun 2019.

SADRŽAJ:

GEOPOLITIČKE IMAGINACIJE RUSIJE U CENTRALNOJ I ISTOČNOJ EVROPI Nikola NOVAK	7
KULTURNA PERCEPCIJA DEMOKRATIZACIJE I RAVNOPRAVNOSTI U NACIONALNOM SIMBOLIZMU, KAO STRUKTURNI ELEMENT ISTOČNOG POPULIZMA Luka FILIPOVIĆ	29
CRNA GORA UOČI VOJNOG SLOMA (1915-1916) Milan ŠČEKIĆ	59
BOKA KOTORSKA NA POČETKU 20. VIJEKA Ivan TEPAVČEVIĆ	101
POSLJEDNJA CRNOGORSKA BITKA-DNEVNIK AUSTRO-UGARSKOG GENERALA STJEPANA SARKOTIĆA Željko KARLAULA	115
PRIKAZI:	143
NOVI ISTRAŽIVAČKI TALAS - Prikaz knjige: Marko Attila Hoare, Bosanski Muslimani u Drugom svjetskom ratu) Dino DUPANOVIĆ	145
TREĆI ATENTAT NA KRALJA ALEKSANDRA - Prikaz knjige: Čedomir Antić, Kralj Aleksandar Milan ŠČEKIĆ	149
UGAO NAŠE STVARNOSTI-Prikaz knjige: Živko Andrijašević, Balkanski ugao Nada TOMOVIĆ	155
IN MEMORIAM - Radoje Pajović (1934-2019) Marijan Mašo MILJIĆ	159
UPUTSTVA ZA AUTORE	165

Review

IN MEMORIAM

Radoje Pajović
(1934-2019)

Marijan Mašo MILJIĆ

Istaknuti crnogorski historičar i akademik DANU, Radoje Pajović, preminuo je 2. juna 2019. godine u 85 godini života. Radoje Pajović je rođen 14. aprila 1934. godine u Drenovštici, živio je u Tunjevu i Podgorici. Imao je ratno i poratno djetinjstvo. Majka mu je rano umrla, a sazrijevao je uz oca Iliju, u partizanima, uz braću, sestre i maćehu Ljubicu, u obnovi i izgradnji zemlje. Osnovnu školu je završio u rodnom mjestu, gimnaziju u Nikšiću, Filozofski fakultet, na Katedri za istoriju, u Beogradu 1957. godine, gdje je i doktorirao 1970. godine. U arhivu CK Saveza komunista Crne Gore radio je godinu dana, a potom je u Istorijskom institute Crne Gore proveo cijeli radni vijek, od 1958. do odlaska u penziju (1997).

Kao naučnik i straživač, bavio se uglavnom savremenom istorijom, Drugim svjetskim ratom, ali se kasnije njegova naučno-istraživačka sonda spustila do najdubljih slojeva crnogorske prošlosti, po vertikali: Duklja-Zeta-Crna Gora. Samostalno ili u koautorstvu objavio je dvanaest knjiga, koje su izdržale test vremena i kasnija saznanja, od kojih su posebno u naučnim krugovima cijenjene *Kontrarevolucija u Crnoj Gori-Četnički i federalistički pokret* (1977) i *Pavle Đurišić-kontroverzni četnički vojvoda*, dopunjeno i prošireno izdanje (Podgorica 2005), te pokušaj sinteze *Crna Gora kroz istoriju* (2005).

Koautor je i saradnik 19 posebnih izdanja: *Narodnooslobodilačka borba u Crnoj Gori. Hronologija događaja* (1963); *Žene Crne Gore u revolucionarnom pokretu- 1918-1945* (1969); *Žene Jugoslavije u borbi* (1972); *Crna Gora* (Beograd 1976); *Ustanak i revolucija naroda i narodnosti Jugoslavije* (1977); *Hronologija revolucionarnog pokreta Jugoslavije 1941-1945* (1981); *Crna Gora-opšta monografija, Crna Gora kroz istoriju* (Beograd-Podgorica 2003); *Podgorica-opšta*

monografija (2003); *Berane-monografija* (2009); *Nikšić pod zastavom slobode 1941-1945* (2002); *Blažo Jovanović u svom vremenu* (2005); Stvaranje Titove Jugoslavije, tekstualni dio TV serije u 23 epizode (Rijeka 1986); *Crna Gora pred izazovima budućnosti* (1996); *Bitka za Crnu Goru – zbornik radova sa naučnog skupa povodom 200-godišnjice bitaka na Martinićima i Krusima* (1998); *Međunarodno priznanje Crne Gore* (1998); *Božićni ustanak 1919* (2007); *Rovačka republika* (2001) i *Saradnja četnika sa okupatorom u Crnoj Gori 1941-1945* (1996).

Priredivač je i urednik preko 20 knjiga: *Otpor u žicama – zbornik sjećanja* (1969); *Durmitorska partizanska republika – zbornik radova* (1979); *Peta proleterska brigada-zbornik sjećanja*, knj. 3 (1981); *Jugoslavija 1941. – zbornik radova* (1982); *Radnički pokret, NOR i revolucija u Boki Kotorskoj* (1983); *Blažo Jovanović: izabrani radovi*, knj. 1-3 (1983); *Deseta crnogorska narodnooslobodilačka udarna brigada* (1984); *Prelomni događaji Narodnooslobodilačkog rata u Crnoj Gori 1943. – zbornik radova* (1985); *Kolašinski četnički zatvor 1942-1943. – zbornik radova* (1987); *Zatvori i logori u Boki Kotorskoj i Bokelji u zatvorima i logorima van Boke 1941-1945. – zbornik radova* (1987); *Revolucionarni pokret u Cetinjskom srežu 1919-1945. – zbornik radova* (1988).

Napisao je i objavio veliki broj članaka, rasprava, ogleda, feljtona, enciklopedijskih jedinica, kao i brojne naučno-popularne tekstove u novinama i sličnim publikacijama. Učestvovao je na naučnim skupovima, bio član više redakcija uglednih časopisa, urednik edicija, član raznih stručnih i naučnih savjeta i drugih tijela nanivou Crne Gore i Jugoslavije. Takođe je učestvovao u realizaciji više velikih stručnih i naučnih projekata kao što su Istorija SKJ i Istorija SK Crne Gore...itd. Bio je predsjednik Društva istoričara Crne Gore i član Predsjedništva Saveza istoričara Jugoslavije, kao i član brojnih stručnih komisija, odbora i savjeta. Dobitnik je nekoliko vrijednih nagrada, priznanja i odlikovanja, od kojih su najznačajnije: Trinaestojulska nagrada za nauku (1978), Nagrada Oslobođenja Titograda (1977), Povelja za doprinos razvoju historiografije (1987), Orden rada sa zlatnim vijencem, Orden rada sa srebrnim vijencem (1987), Zlatnu plaketu Saveza rezervnih vojnih starješina SFRJ itd.

Dr Radoje Pajović je za 40 godina rada u Istorijskom institutu Crne Gore dao veliki doprinos toj naučnoj ustanovi, jednoj od članica Univerziteta Crne Gore, ali i crnogorskoj historiografiji uopšte. Pajović je jedan od utemeljivača i osnivača Dukljanske akademije nauka i umjetnosti, Matice crnogorske, Crnogorskog PENA i dru-

gih autentičnih crnogorskih ustanova, u teškim vremenima. Borio se i pisao o status problemima Crnogorske pravoslavne crkve. Sarađivao je i pisao u više crnogorskih i jugoslovenskih novena i časopisa. Njegov doprinos, kao naučnika je veliki i trajan, a njegov lični i društveni angažman ogroman i nemjerljiv, iako to nije nikada isticao. Istrajno se i neumorno borio za istinu o crnogorskoj prošlosti, protiv brojnih posvajanja i prisvajanja crnogorske istorije, neistina i falsifikata, a za afirmaciju crnogorskog nacionalnog i državnog bića, crnogorskog identiteta, duhovnosti i kulture. Svim srcem i svom dušom borio se da Crna Gora nakon raspada Jugoslavije povрати svoju izgubljenu državnu nezavisnost. Devedesetih godina, sada već prošlog vijeka, uključio se u opštercnogorski pokret, koji su predvodile suverenističke partije i nezavisni intelektualci, svjestan da u današnjim okolnostima, borba za Crnu Goru traje uvijek i iznova. Kroz svoj naučni rad i djelovanje u javnom prostoru, oštro se borio protiv svih pokušaja istorijske revizije.

Za Radoja Pajovića, važila je latinska izreka: *Semper idem*-uvijek isti. Pajović je zaista bio takav čovjek, cijenjen i odstručnjaka i laika, naučnih autoriteta, kao objektivni istraživač, tumač i analitičar, svuda rado viđen i priman, čak i kod neistomišljenika. Ali sve to ne bi postizao bez podrške svoje porodice, prije svega supruge Ljilje, sa kojom je imao srećan brak, i svoje ćerke Tanje i sina Nevena(Nina). Njegov odlazak je veliki gubitak, ne samo za njegovu porodicu, nego i za sve nas koji smo ga poznavali, voljeli, drugovali i radili sa njim. Ali ostaje njegovo naučno djelo, kao čvrst oslonac i putokaz. Prestati živjeti, ne znači umrijeti, neko je rekao, a Sveti Petar Cetinski je govorio: "*Lako je živjeti za života, teško je živjeti poslije smrti.*" Osim njegovog naučnog djela ostaje njegova porodica, njegovo časno ime i trajan pomen. On je sve svoje – ime i prezime, cijelog sebe, priložio na oltar istine i Crne Gore, u riznicu ljudske dobrote. Zato mu hvala, za sve što je činio za svoju zemlju i narod, hvala mu na mudroj riječi, na njegovom časnom imenu i djelu koja ostaju i poslije njegovog odlaska, kao moralno i naučno zavještanje.